

Lea Fatur: Od bojne sekire do orala.

3. Zaklad v preriji.

iroom prostrane prerije leti jezdec. Zdaj zadrži, zdaj zažene konja in se ozira. Pred njim skačejo roji kobilic, bežijo veliki kuščarji in kače, vzletavajo zlatoglave papige, rjava kokoška, nerodna priba. Daleč za jezdecem na obzorju pa se gibljejo črne pike. To so Vranjeglavci, ki so na poti k Veliki vodi. Jezdec je pa Utalisi. Ločil se je od svojece, da uživa sam širino prostora, da razmišlja, sklepa. Pred njim je prerija. Pašnik bivolov in jelenov, lovišče Indijancev in volkov. Prerija, brezkončna pot, tu ravna, tam valovita, tu preproga, pretkana

s cveticami, vsa rdeča od jagod, tam pušča, obrobljena z osatom in pelinom. Prerija, ti last in kraljestvo indijanskega rodu!

Utalisi zadrži konja, se vzravna in zamisli: »Sèm še ni segla roka drugorodcev. Po tej velikanski ravnini stanujejo še duhovi, se še javlja privid¹. Hodiš in jezdiš po cele dneve in tedne, a zdi se ti, da si vedno na istem mestu. Prerija nima mej, nima konca. Tu boš vladal ti, Utalisi, tu boš zbiral razkropljena plemena. Saj ti prerokujejo možje veliko prihodnost. Oče pravi: 'Treba ustaviti tok belih naseljenikov, ki silijo po kopnem in po rekah naprej in naprej na zapad... Iztrebljajo gozdove, uničujejo divjačino in podijo domačine naprej na zapad, pod Skalno gorovje, in še dalje do Večne vode. Odpor tem tujcem! Vrnejo naj se časi, ko je kraljeval Indijanec svoji deželi! Zadnji kralj je bil Filip².' Mati mu pripoveduje, kako se je bojeval s prvimi belimi naseljeniki. Pripoveduje mu o lepi in dobri Cokahonti³, ki je svarila belokožce pred napadi svojega očeta Povhatana. Ko posedajo možje ob ognju, se spominjajo z žalostjo Črnega Sokola, ki je vladal ob Misisipiju in branil dolgo časa svojo zemljo pred 'nakupom' belokožcev. Premagali in pobili so ga pred petimi leti. Zdaj imenujejo njegovo nekdanjo last zasmehljivo: 'Kupljeno od Črnega Sokola⁴'. In jeseni — je pravil potujoč lovec — so bili prišli na pozorišče boja iz Vašingtona taki čarovniki, ki stavijo zobe mrtvih v usta živim ljudem. Nakopali so baje za cel koš indijanskih zob...«

Utalisi se strese in sikne: »Pa nam pravi Nohamo o bratski ljubezni! Ko vendar vé tudi on, da nas hočejo belokožci le iztrebiti. Včeraj — ko so leteli preko prerije — se je ustavil Nohamo in se zagledal. Stegnil je roko in vzklikul: 'Vidim na preriji velikanska mesta... Vidim jo vso zlato od pšenice... Vidim po rekah vašim kakor gore in po cestah drčéce vozove. Bogastvo, neizmerno bogastvo bo vzrastlo iz te puste prerije!«

»Ali nas vidiš tu kot lastnike tega bogastva?« je vprašal on, Utalisi, in zapičil svoje oči vroče v Nohama. On pa se je vzbudil iz sanj in poudaril žalostno: »Utalisi — vse, kar se ustavlja oralu, pogine...«

»Pa mi,« je bil planil Utalisi, »mi nečemo, da poginemo, mi se ne podvržemo nikdar vašim postavam in navadam!« Nohamo ga je bil pogledal žalostno. Kaj hoče Nohamo? On pravi in kaže, da ljubi Indijance. Pa on ne

¹ Zračne prikazni.

² Baraga, Popis navad in zadržanja Indijanov, str. 18.

³ Baraga, Popis navad in zadržanja Indijanov, str. 10.

⁴ Panorama des Universums, 1836.

razume naših navad. Ne ve, da se izuri deček v bojih in da sme sedeti ob ognju samó možak, ki se je izkazal v bojih. Ne ve, kako veselje zavlada v vasi, ko pridejo možje obloženi s plenom, s krvavečimi skalpi za pasom. Ženske zakurijo, kuhajo, plešejo, pojejo slavo junakom!...

Ni bilo Nohamu lahko, da pregovori Vranjeglavec, naj opustijo svoj pohod na Črnonožce. Četudi ima Nohamo pero in venčke školjkov, ki potrjujejo, da je poslan od zbora glavarjev; četudi ima šišikvo, ki je dokaz, da je prijatelj in glavar Indijancev. Debeli bober, Cingah, Maropa, Povhan, Črni bivol — in najbolj Vači, domači čarovnik — vsi so silili v očeta, da jih pelje, kakor so bili dogovorjeni, še tisti večer na Črnonožce. Tedaj je vzkipel na videz tako mirni Nohamo: »Zadal sem besedo. Med vami in Črnonožci je zdaj mir do solnčnega zahoda po velikem zborovanju. Potaka, glavar Črnonožcev, je tudi pripravljen, da pokoplje sekiro za vse čase, če mu pošljete nazaj Nikuro, njegovo hčerko, in mu daste v zameno za ubitega Sokola mladeniča iz vašega plemena.«

»Hough! ... Hough! ...« so se začudili možje. »Črnonožci hočejo zakopati sekiro? ...« Oče pa je vzrastel: »Kdaj so nas pa premagale te šleve? V mojem vigvamu je dovolj prostora za Potakovo hčer, svoje mladeniče pa potrebujemo za svoj lov in boj.«

Nohamu so se zablistale oči: »Kdor se ne pokori ukazu vélikega zbora, zapade kazni. Hočete, da izpustim na vas črno bolezen?«

Segel je v skriti žep. Možje so pozabili svojega dostojanstva in Vači se je prestrašil še najbolj. Žene so zavpile, miren je ostal samo oče. Dvignil je roko in poudaril:

»Pusti, Nohamo, bolezen v njeni posodi! Med nami in Črnonožci je mir do solnčnega zahoda po zborovanju. Toda žene Črnonožcev ne bodo dočakale vrnitve svojih mož. Pojdemo! Pogledamo, kako rijejo podzemске veverice. Pokažemo onim, ki so se naselili brez našega dovoljenja na naši zemlji, lepoto in moč indijanskega rodu. Srce naseljenikov bo kakor plašni zajec, ko poleti mimo njega tropa Vranjeglavcev. Govoril sem.«

Nohamo je kimal: »Mogoče, da umirí véliki zbor tudi vaš spor. Na pot torej!«

Vači je godel: »Jaz bom doma. Stražil bom sužnjo.«

Nohamo je pogledal glavarja: »Nikura in Vači pojmeta z nami.«

Tako je bilo in zdaj so že več dni na potu. Možje, Utala in mati in Nikura. Vači uganja po poti svoje čarovnije in poskuša, da bi pregovoril može, naj bi ne šli do kraja, kjer biva Črna suknja, Friderik. Pa Nohamo ima oči in ušesa povsod. Škoda, da ni Vranjeglavec ta dóbri Nohamo. Ne pozna sicer še vseh glasov prerije in učiti ga mora Utalisi — vendar kaže, da bo nadkrilil kmalu svojega učitelja. Koliko pripoveduje ta Nohamo o Črni suknji Friderika! Utala kar vprašuje vsako jutro: »Je že tukaj Črna suknja?« In Utalisi želi vsak dan bolj, da vidi in sliši očeta Indijancev. Ni mu za tista sela, kjer se tišči vigvam ob vigvamu, rad bi pa videl vigvam, kjer se shajajo dečki in se učijo poslušati glasove tistih čačk na zarisani tenki koži. Vse povedó dečkom tiste čačke.

Pa kaj hržeš, konjiček moj? Ni nevarnosti, ljubček! Kar se nama bliža, sta samo Nohamo in moj oče. Bojita se za Utalisisija.

Utalisi pogleda ta hip bolj pozorno okrog sebe: Glej tam drevesce... Drevesce, ki stoji osamelo v preriji. Utalisi požene konja do mladega javora, ki žaluje samcat sam... Žalostno mu visi listje in rumení, deblo se nagiblje lahkoma na sever in pripoveduje Utalisisiju...

Pridrvita Dolgolas in Nohamo. Oče in sin se spogledata. Dolgolas vpraša:

»Kaj misli beli glavar: kako to, da rodi prerija javor, ki je več milj daleč od svojih bratov?«

Nohamo reče raztreseno: »Je že prinesel veter seme.« Oče in sin se nasmehneta. Oče pokima sinu, Utalisi pa poudari: »To drevo ni zrastlo na travi šumi in šepetá: »Vse smo videle, vse vemo!«

»Menda res!« spozna Nohamo. »Tukaj je nekaj skritega. Nemara je skrtil tu Indijanec svoj lovski plen, ali pa kak traper?«

Deček se nasmehne: »Lovski plen spravljamo najrajši v prodnatih tleh ob rekah. Star traper pa ne bi zaznamoval tako neumno svojega skrivališča; še manj bi naredil kaj takega najmlajši Indijanec. To drevo je privlekel belokožec, ki je novinec v naših krajih.«

Dolgolas pokima: »Prerija je polna skrivnosti. Ne pobijajo se tu samo Indijanci med seboj, ne samo belokožci in Indijanci. Pogostoma naletijo tu

skupine belokožnih potepuhov drug na drugega. Poglej jagodne grmičke v bližini: vršički so polomljeni... Tod so se preganjali in pobijali — pod javorom se skriva zaklad.«

»Misliš?« reče živahno Nohamo. »Mogoče je javorič samo v spomin na grobu mrtvega popotnika?«

»Mrtvega bi izkopali volkovi,« pojasni Dolgolas, »premalo je pritlačena zemlja, preplitvo skopana za grob.«

Skloni se Dolgolas in zajame stebelce z rokami. Strese ga, in drevesce se zamaje. Dolgolas vzame sekirico in začne odkopavati prst. Pridružita se mu Utalisi in Nohamo. Kmalu leži drevesce poleg svoje jame, moža in deček pa kopljejo molče in z vnemo dalje — dokler ne udari Nohamov nož ob nekaj trdega. Kaplje potu stopijo kopalcem na čelo. Konji opazujejo njim

° Prerijski lovec.

nerazumno delo, radovedna kokoška prileti tik do izkopanega drevesca. Po travi šumi in šepetá: »Vse smo videli, vse vemo!«

Dolgolas seže z obema rokama v prst... Zamaje se nekaj — zagiblje — in glavar izvleče za pol lakta dolg in približno tako visok zavitek.

»Bivolova koža, zvezana z bajuko«, krikne Utalisi. »Kaj neki je v njej?«

Dolgolas otrese molče prst raz zavitek in posadi drevo nazaj v jamo. Nohamo ga ustavi: »Ni morda še...« »Ne!« zatrdi Dolgolas. »Ako je kdo padel v boju za ta zavitek, so ga odvlekli do kraja, odkoder so privlekli to drevesce. Mislim, da do reke Suke, ki teče nekaj milj od tukaj. Tam so javori. Če bi kdo zakopal truplo poleg zaklada, bi oboje izkopali volkovi.«

»Kaj je neki notri — in čigavo je?« ponovi Utalisi z otroško radovednostjo.

Dolgolas gleda belokožca in vpraša: »Kakšne so vaše postave?«

Nohamo premišljuje: »Prerija je vaša... Ne vemo, komu je vzeto, ne vemo, komu bi vrnilo...«

Dolgolas se vzravna: »Nam ni treba stvari, po katerih so tako lakomni belokožci. Vzemite, Nohamo, ta zavitek, mogoče izveš po mestih doli kaj za lastnika.«

* Vejica rastline, ki jo rabijo Indijanci namesto motvoza.

Silvin Sardenko: Štiri rožice. (Uganka.)

*Rastejo, rastejo
rožice štiri,
tiho jim strežejo
biserni viri.*

*Prva je rožica
krotka kot jagnje,
sapi pokorna je,
kamor jo nagne.*

*Druga je rožica,
dasi ne plête,
nižje jo denejo,
lepše zacvête.*

*Tretja je rožica,
dasi ne šiva,
igel dovolj ima,
pa jih zakriva.*

*Zadnja je rožica,
rožica nežna,
Stvarniku svojemu
vedno hvaležna.*

*Srečna je deklica,
ki jih odtrže,
borna je deklica,
ki jih zavrže.*

*Štiri so rožice
z lepim pomenom —
kdo bo poklical jih
s pravim imenom?*

(Krotkost — pomiznost — potrpežljivost — hvaležnost.)